

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Anny Jenczury nt.: *Ocena jakości życia i życia seksualnego kobiet uzależnionych od alkoholu* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. n. med. Violetty Skrzypulec- Plinty w Zakładzie Propedeutyki Położnictwa, Katedry Zdrowia Kobiety Wydziału Nauk o Zdrowiu w Katowicach, Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Problematyka związana z jakością życia budzi duże zainteresowanie przedstawicieli wielu dziedzin nauki, w tym medycyny i nauk o zdrowiu. Wśród przyczyn jej popularności wymienić należy przede wszystkim zmianę w podejściu do zdrowia ujmowanego obecnie, zgodnie z definicją WHO, jako dobrostan biopsychospołeczny, a nie tylko jako brak choroby. Zmiana ta przyczyniła się do ugruntowania przekonania, że dla zrozumienia samopoczucia i funkcjonowania osób chorych nie wystarczają wyłącznie medyczne wskaźniki. Nie bez znaczenia była również wzrastająca liczba osób cierpiących na choroby przewlekłe, których przebieg i ich wpływ na pacjentów można kontrolować. Istotne okazały się także rosnące koszty opieki zdrowotnej i związane z tym wymagania udowodnienia skuteczności stosowanych środków leczniczych i metod terapii.

Na tle dotychczas prowadzonych badań problematyka jakości życia kobiet uzależnionych od alkoholu nie doczekała się dotąd należytej uwagi, pomimo wyraźnego wzrostu liczby pijących w sposób szkodliwy dla zdrowia oraz, u których można stwierdzić wyraźne objawy

uzależnienia. Biorąc to pod uwagę należy uznać, że praca mgr Anny Jenczury dobrze wpisuje się w nurt, wciąż niedostatecznie reprezentowanych badań w tym zakresie.

Przedstawiona rozprawa jest typowa dla tego rodzaju dysertacji. Składa ze 148 stron tekstu, który obejmuje: wykaz skrótów, wykaz tabel i rycin, wstęp, założenia i cel pracy, materiał i metody, wyniki badań, dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, streszczenie oraz aneks.

We wstępie doktorantka przedstawiła analizę piśmiennictwa podejmującego zagadnienie fizjologii cyklu miesięczkowego, menopauzy, seksualności kobiety, opisała czynniki biologiczne, społeczne, psychologiczne i duchowe alkoholizmu, jego powikłania zdrowotne oraz specyfikę uzależnienia kobiet od alkoholu. Dokonując analizy piśmiennictwa doktorantka wykazała się dobrą znajomością literatury przedmiotu oraz umiejętnością krytycznego podejścia. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów odzwierciedlają zawarte treści i ich zakres. Całość pracy jest zwarta i należycie powiązana.

W opinii recenzenta w części teoretycznej doktorantka pominęła omówienie zagadnienia jakości życia, w aspekcie podejścia autorów do definiowania terminu, wymiarów jakości życia i metod badawczych, co w znacznym stopniu zmniejsza jej wartość poznawczą. We wstępie doktorantka skoncentrowała się na zagadnieniach ginekologicznych w odniesieniu do fizjologii i zmian w procesie starzenia się oraz na uzależnieniu kobiet, ujmując jakość życia tylko w kontekście życia seksualnego, a nie całościowego podejścia jak sugeruje tytuł pracy.

Celem pracy była *ocena jakości życia i życia seksualnego kobiet uzależnionych od alkoholu, obecnie utrzymujących abstynencję* (s.52). Cel jest spójny z tematem pracy, hipotezy badawcze (4) poprawnie sformułowane. Opis metodyki badań, doboru grup, w tym kryteriów włączenia, metod i narzędzi badawczych, organizacji jest szczegółowy, przejrzysty i świadczy o bardzo dobrym metodologicznym przygotowaniu autorki.

Badaniem objętych zostało 97 kobiet w wieku 40-60 lat z rozpoznaniem uzależnieniem od alkoholu, utrzymujące abstynencję od minimum 1 roku, uczestniczące w terapii dla osób uzależnionych od alkoholu, aktywne seksualnie, nie zażywające leków redukujących spożycie alkoholu, nie stosujące terapii hormonalnej i leków przeciwłękowych, z zachowanym

narzędziem rodzinnym i aktywnie seksualnie. Grupę kontrolną stanowiły 92 kobiety w wieku 40-60 lat, bez rozpoznania uzależnienia od alkoholu oraz spełniające pozostałe kryteria grupy badanej z wyłączeniem udziału w terapii dla osób uzależnionych od alkoholu.

Badania przeprowadzono za zgodą Komisji Bioetycznej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach (Uchwała Nr KNW/0022/KB/34/15) z dnia 17 lutego 2015 roku oraz za zgodą uczestników badania i Prezesa Katowickiego Stowarzyszenia DWÓJKA.

Do zbierania danych doktorantka wykorzystwała: autorski kwestionariusz wywiadu składający się z części: socjodemograficznej, ogólnej, położniczo-ginekologicznej i wywiadu alkoholowego; skróconą wersję Kwestionariusza WHOQOL zawierającą 26 pytań; Skalę objawów menopauzalnych (MRS); Indeks Funkcji Seksualnych Kobiet (FSFI), Test diagnozujący uzależnienie od alkoholu (MAST). Do analizy statystycznej użyto oprogramowania STATISTICA 10 PL (Statsoft Inc., USA) oraz arkusza kalkulacyjnego MS Excel. W zakresie statystyki opisowej podano średnią i odchylenie standardowe, medianę, wartości minimalne i maksymalne oraz wartości percentyli 5 i 95. Dla istotności różnic dwóch prób niezależnych posłużył test T- Student, do analizy różnic pomiędzy grupami w zakresie zmiennych jakościowych wykorzystano test chi-kwadrat a dla obliczenia zależności między zmiennymi wykorzystano współczynnik korelacji liniowej Pearsona.

Zastosowane metody, techniki i narzędzia zapewniły w wystarczający sposób zebranie materiału, jego analizę oraz umożliwiły weryfikację postawionych hipotez badawczych.

Wyniki zostały zaprezentowane opisowo i graficznie w formie tabel (XXII) i rycin (7), z zachowaniem równowagi między materiałem graficznym a treścią. Wyniki badań doktorantka rozpoczęła od podrozdziału 1.1.Charakterystyka ogólna grupy badanej i kontrolnej badanych (s.66), który w opinii recenzenta powinien zostać umieszczony w podrozdziale 1.2.3. rozdziału III. Materiał i metoda.

W opinii badanej grupy przyczynami nadużywania alkoholu były: samotność, problemy osobiste, zdrada, rozwód, separacja, predyspozycje genetyczne, przemoc domowa, choroba/śmierć bliskiej osoby, problemy finansowe i brak pracy. Badane grupa uzyskała niższą jakość życia w porównaniu z grupą kontrolną w domenach: somatycznej,

psychologicznej, socjalnej oraz środowiskowej. Czas nadużywania alkoholu w grupie badanej korelował z domenami socjalną i środowiskową. Wystąpienie menopauzy w obu grupach badanych miały wpływ na dwie domeny: somatyczna i środowiskową. Obie grupy badane różniły się statystycznie pod względem dolegliwości w okresie menopauzy zarówno w kwestii psychologicznej, somatyczno-vegetatywnej jak i układu moczowo-płciowego. Charakter objawów w grupie badanej oceniany był w stopniu umiarkowanym do bardzo poważnych w porównaniu do grupy kontrolnej. Im wcześniej wystąpiło ostatnie krwawienie tym silniejsze były dolegliwości. Badania wykazały również niższą jakość życia seksualnego w grupie badanej w porównaniu do kontrolnej. Zaburzenia seksualne dotyczyły: pożądania seksualnego, podniecenia, lubrykacji, orgazmu, satysfakcji oraz dolegliwości bólowych. Czas nadużywania alkoholu jest ważnym modyfikatorem zarówno przebiegu jak i dynamiki okresu około menopauzalnego, powodując eskalację objawów menopauzalnych.

Dyskusja napisana jest wyjątkowo rzetelnie, czyta się ją z ogromnym zainteresowaniem. Co jest godne podkreślenia autorka posługuje się bardzo dobrą polszczyzną. Przytoczone dane z piśmiennictwa i sposób w jaki autorka odnosi się do własnych wyników wskazują na to, że Pani mgr Anna Jenczura opanowała warsztat badawczy wykazując się dużą samodzielnością i umiejętnościami logicznego wnioskowania.

Przedstawione wnioski w pełni odpowiadają postawionemu celowi i hipotezom badawczym.

Autorka wykorzystala 138 pozycji piśmiennictwa, w piśmiennictwie tym znalazłam wszystkie istotne pozycje anglojęzyczne, a pozycje polskojęzyczne są nowoczesne i opublikowane w ostatnim okresie czasu.

Poza wskazanymi powyżej już uwagami należy wskazać błędnie stosowany przez doktorantkę termin populacja badanych (s.5, 53,117,118,120,121), w sytuacji nie stosowania w badaniach doboru losowego. Przedstawione powyżej uwagi krytyczne w żaden istotny sposób nie wpływają na merytoryczną ocenę pracy i sędzę, że zostaną uwzględnione w ewentualnym przygotowaniu pracy do druku w czasopiśmie, o co autorkę usilnie namawiam.

Podsumowując, przedłożona do oceny praca spełnia wymogi stawiane pracy doktorskiej – zgodnie z art. 13 Ustawy o Stopniach naukowych i tytule naukowym z dnia 14. 03. 2013 roku, dlatego też zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Nauki o Zdrowiu w Katowicach Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach o dopuszczenie Pani mgr Annę Jenczurę do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kraków, dnia 01.09.2016 roku

Prodzikan
Wydziału Nauk o Zdrowiu
ds. dydaktycznych i studenckich - studia stacjonarne

dr hab. Maria Kózka, profesor UJ